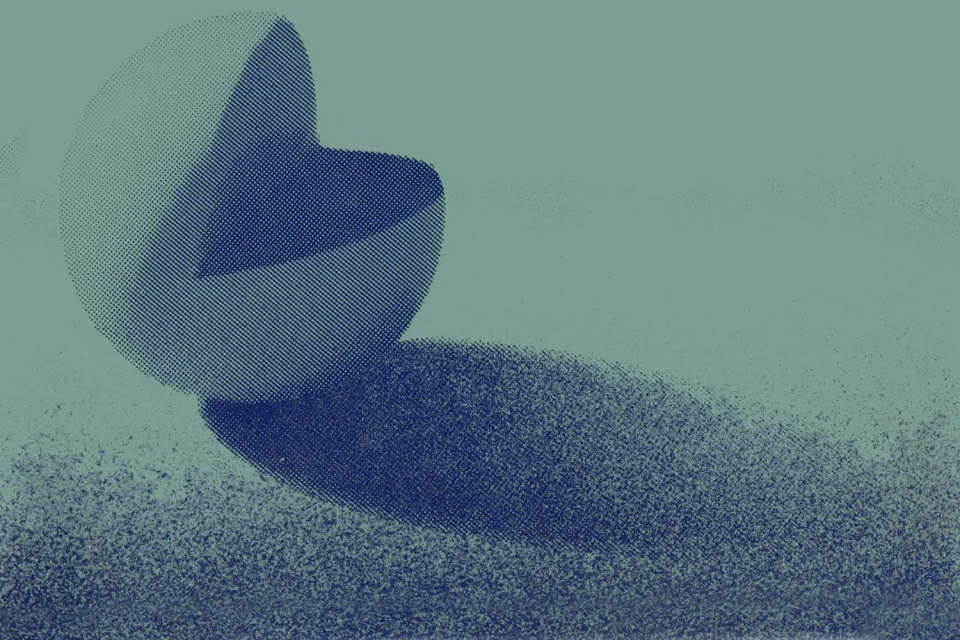

SZOMBATHY BÁLINT

szerelmesek

és más

idegenek

SZOMBATHY BÁLINT • SZERELMESEK ÉS MÁS IDEGENEK

GEMMA KÖNYVEK 1.

SZOMBATHY BÁLINT

SZERELMESEK
ÉS MÁŠ
IDEGENEK

FORUM KÖNYVKIADÓ

1.

Egy képen elég,
ha két szemet, egy orrot,
némi haját,
esetleg ráncokat és szakállt látunk,
s már információt kaptunk,
hogyan egy nő
vagy egy férfi portréjáról van-e szó.
Mert ragyogó kép ez,
a gyertya sugara egyesül
a felkelő nap sugarával,
egyetlen nappallá válik,
s nem osztja meg
a közbeeső sötétség.

2.

Ő sem véletlenül,
mert mindez igazi.
És mi ez. Ebben a fényben.
Belsejében a világ -nek.
Csakugyan,
ahogy szétválík mindaz.
Összefüggően mozog
és látható.
Azonban
nem könnyű.
Látványos kiút.
Összerak és felbont
és akitől meríti
ezt a meggyőző hatalmat.
Ha már.

És semmit.

3.

Talán nehéz,
amely megfordul.
Biztos, mindedig.
Az utolsó kérdésig.
Összekulcsolja kezét utolsó éveiben,
felfogja és másnak adja
azt.
Annak ellenére.
Hogy világot.

Valami hasonlón át.

4.

Ami már több,
a négy-öt soros.
Élet és halál,
sőt az a három sor.
Majd látni fogjuk
valójában csak.
Mindig kívül,
mindig valami felett.
Azóta is megismételhetetlen
a felette lengő halál.
Az »l«, a »h«.

Kiknek egy-egy.

5.

Aki,
ha jól sejtjük,
nem is volt.
Sajnos, a nem valót valónak.
Ennek meg.
Ahol az eső előtt,
ahol egész idő alatt,
de még ennél is.
Mi több.

6.

Nem, aki ebben.
Túl és kívül.
Mert, hogy egyszeri
a vég,
ahol az arc.
És annyiszor, hogy.

7.

Megtalálta és
meg- a.
És összes
a szín, a fény.
Át majd a téren.
Naponta,
ahogy követeli
valamin kívül,
valamin túl.
Amennyi a szemnek leírva
tizenöt-husz.
A
ha jön.

Nagyon nem.

8.

Ezek a szövegek,
úgy hisszük mindketten.
Mint jeleztük is.

9.

Nemcsak azért,
hogy szót szóval.
Ill. újra.
Akiért a világot
át- a.

10.

Egy napon
nem is a múlt,
a másik meg-
szeretéséhez.

Ő most
igen sok másik
a másikkal.

Egy egy.

Éve
viszonylag
az új szükségletnek.

Az én -nek.

11.

Úgyhogy
ez a kísérlet
költői részesedés.
Ameddig ő,
van tragédia.
De itt
a tér rövid.
Ábra után ábra:
angyalok rózsák között,
repülő szerelmesek.
És én.
Most el vagyok ájulva.

12.

Először a bátyja,
azután saját anyja,
majd felesége és legjobb barátja,
végül pedig
még látszólag leghűségesebb szolgálója
is.

Beleértve ebbe
saját régebbi elidegenültségét.

13.

A gyerekkor szigete —
olyan föld,
ahol semmit sem bíznak a szemre.
Ahol minden dolognak
és jelenségnek az ízét,
illatát akarják érzékelni,
az apró ujjak mindent megfognak,
megtapogatnak.
Az a közönséges,
kétablakos szoba,
amelyben a gyerekkor eltelt,
mint kiderült,
ilyennek látta az ember.

14.

Ott áll szűk,
már-már megalázó gyerekruhájában
a hat év körüli gyermek,
afféle télkert-táj közepett.
És mintha a kipárnázott trópusokat
még fojtogatóbbá és fülledtebbé akarnánk tenni,
a modell bal kezében
kalapot tart.
Parttalan szomorúságában
ellendarabja a korai képnek,
amelyen az emberek még nem néztek
kiszakadva
és istentől elhagyatva,
mint itt ez a fiú.

15.

Képei ünnepről beszélnek,
a megtért fiú
és a megbocsátó apa találkozásának
örömről.

Az apa, fiára hajolva,
szinte magába akarja őt olvasztani,
a fiú feje pedig beleágyazódik
a meghajlott alak
homorú formájába.

Ennek a fiúnak, ott a képen,
semmije sincs,
amit magáénak mondhat.

Létében mégis hordoz valamit,
egy számára sikertelenül végződő
próbálkozást.

Nem akarta kihívni
maga ellen
az avult értékek világát,
sorsa azonban
jelentéktelen tettek sorozatán át
kihívóvá vált,
s most ezt is elfogadja.

16.

Az »én« van
és egyetlen gyermek.

Az utat,
melyen jár,
hogy »ő« ki.

Mintha
az egész
művészet lenne.

Mint a zöld,
a barna.

Él
magárahagyva.

17.

Nekem pedig
már régen volt
ilyen élményem.
De egyszer csak
ezt is meguntam,
hozzá hasonlót gondoltam.

18.

Azon az estén,
kevéssel hét után,
ott várta
bére kifizetését.
Itt van heti húsz,
ebből nyolc,
olcsón számolva ötven.
Ami még hátravan.

19.

„Alkár tetszik,
akár nem” —
mondotta többek között —,
korszakot zárt le
és újat nyitott.

20.

Egészen határozott elképzelés
szállta meg,
különös elgondolás,
önmaga előtt sem titkolhatja különösségét,
eddig meg is tiltotta magának,
hogy beszéljen róla —
akkor aztán mindenképpen kilép
visszavonultságából,
kifejti gondolatait
és előterjeszti bizonyítékként
évekig tartó, szívós,
megerőltető munkájának eredményeit —
eljön a nagy nap,
amikor tudomást szerez a világ
az ő isten háta mögötti létéről.

21.

Tökéletesen lehetséges,
hogy az,
amelyet az első felvonás
utolsó jelenetében,
az utolsó felvonás
utolsó jelenetében
természetes képpel,
azzal a teremtménnyel.

22.

Ó
és amit szeretek
messze
egy és másik,
igaznak látszó
sok-sok év,
amivel valamit kezdhethék.

23.

Mert volt idő,
amikor lelkünkben otthonra talált,
bizonyos tárgyak
a szívünkhöz nőttek.

Az is,
aminek a gondolata,
ahelyett,
hogy szabadulni igyekeznénk tőle.

Egy odavetett pillantás
lényünk mélyén,
a sötét szobában.

Kié a kéz,
mely munkáját
a legnagyobb csendben végzi.

24.

A testek,
hajzatok és más magatartások,
degenerált arcok —
ezek a jellemző szavai —,
„Aludni,
inni, enni,
kábitószert szedni”.

25.

A hang nem volt,
nem lett.
A végsők között
(ő) utalásokat kiabálva,
megállás nélkül
tart.

26.

Egy napon
bim-bam, bim-bam,
pont hét óra.
Ilyenkor nekem szól,
nem csoda.

Gondolom, soha.

27.

Megfogadtam,
ha még egyszer lehet,
mint most,
egy szombat délelőtt,
az én barátomat,
ha volt és volt,
nehogy még egyszer
így búsuljak,
szomorúan nézzem a televíziót.

28.

Egy barátnőmmel
szerettük volna
azon a reggelen, mit volt
mit tenni,
most következett —
kár, hogy ez,
amely bármennyire is —
ő,
ezen már nem lehet.

29.

Látom,
nem messze az újvilág,
e ritka hegedű.

30.

Négy évvel ezelőtt,
egy nap, délelőtt,
meg volt.

Hogy megint csúnya szavakat hallott,
hogy a fiatalok hangosak,
elállják előle az utat,
nézelődnek, meg ilyesmi,
egy-egy szál liliummal.

31.

Ez elég kellemes
és
ez aligha kellemetlen,
mi akkor hahotáztunk
és nagyokat kiabáltunk,
megértettük egymást,
ezen a napon
autók, motorok, kerékpárok,
amit láttam.
Amikor felébredtem.

32.

A nyomorúság,
a tehetetlenség bezár.
A fohász alázatos könyörgés lesz,
amelyet emberhez már nem címezhetnek.
A „sors” kulcsolja össze
az olyan kezet,
amely a valóságból
semmit sem tudott megragadni.

33.

Hát persze
hogy nehéz kitalálni.
Amit csak én tudok.
Ilyet hogy lehet elvárni.

34.

Ha nem kérdezte is,
álmában hallotta:

„ha most,
mikor vele beszélek, igen,
de nem ő mondja az igent,
nem”.

Itt a függöny és a fal között,
az ablak alatt
meghallani
azt a mindenképpen elkövetkező
éles hangot.

35.

Látod válaszolok,
amire tudok,
arra válaszolok neked,
de közben, ahogy jövök,
lépek.

36.

Még éjszaka is,
a nyugalom óráiban,
ahol imádkozni,
várni lehet.

Aztán fény, valami,
ami ketté,
két részre.

Itt vagyok a függöny mögött,
az ablak alatt, a mélyedésben,
ahol jól érzem magam.

Amint
jövök a fák között,
a levegőben,
mint egy repülőgép.

37.

Bal kezem az,
amellyel nem fogom a ceruzát.
Tehát balra.

Mintha a szívem mozdulna.

38.

Mintha nem ő menne
egyre lejjebb,
mintha a csönd zúgna
ilyen egyenletesen,
a sükettség.
Tudnia kell, hogy a sajátja.

39.

Hangokat kéne hallania,
a valódi csendet.
Mintha szél hozná,
rövid hullámokban emelkedne.
Közeledik, távolodik,
mintha szellő hajtaná.
Lassú emberi ütembe.

40.

Minden alkalommal
vitt neki valamit,
csemegét és sherryt.
Mert rájött,
hogy szívesen kortyint egyet,
egy kevéssel többet,
sokat ad arra,
hogy legyen,
amivel fogadhassa, naphosszat.

41.

Nagyszerű megint.
Főleg nekem.
Egymást egymással.

Úgy képzelem.

42.

Éppen
sovány esztendők
virradtak ránk.
Már nem tudom, kik vagyunk.

Csillagok, úgy saccolom.

43.

Az árok mellett,
a szemközi fán,
villanykörte pislákol.
Ő volt, ő volt.

A dolog magában.

44.

Nem lehet mindent,
tehát semmit sem lehet.
Elmenni, visszatérni,
gondoltam.
Az első két sor után.
A harmadik sorban.

45.

Ott csukódott össze,
ott kezdett
feljebb kúszni a boldogság.
Vajmi kevés volt már benne,
ha tovább megy,
már csak a világot engedi át.
Legalább tizenhat órára.

46.

Ebben az időben,
amikor figyelni kezdtem,
még tulajdonképpen nem volt miért.
Most azonban
szégyenkezve állok meg,
kiváltságos lényként,
aki egyedül vett részt
egy pompás ünnepségen,
drága képek,
nincs más tanútok.
Mint vak,
ki haldoklik.

47.

Test és testetlenség,
álom és ébrenlét.
Leszámolt volna,
visszatért.

Hogyan is halhatott volna meg,

48.

A láthatáron,
porfelhőben,
magányos tekintettel.
Egyikük
sír és sóhajtozik,
másikuk száguld
halk révülettel.

49.

Ebben a rendkívüli
és veszélyes helyzetben,
valóságától elváltan.

Út is van.

De a valóságban meg-
járhatatlan.

50.

A városi villa,
ahol reggel nyolc óra előtt
a kertje határáig ér.
Állva, szótlánul várakozik,
már beletörődik.
Hogy ezzel is halogassa.
Akár valami állat.

51.

Az éjjel álmodtam:
milyen nap volt álomomban.

52.

Szálanként kibogozta,
aztán megfésülte,
magára hagyta.

Mikor már olyanra cicomázta.

53.

Mintha mindennap
vasárnap lenne.
Fél napos út után.

Álom és ébrenlét
egymásba mosódó állapotában —
vagy talán
a megvilágosodás titkos pillanatában —
valóságos fát és virágokat mutató
nem-valóságos kertben
valódi ember formájú,
de a földre nem valódi súllyal nehezedő
nem-emberi —
emberen-túli alak:
a testet öltött végső tudás.

55.

Különböző gyakorlatoknak
veti alá magát,
jógának, tornának,
pszichoanalízisnek
és önszugesztióknak,
hogy teljesen uralkodhassék a hangján,
az izmain, az arcán.
Hónapokon keresztül
törekszik erre a belátásra, meg-
határozott,
szigorú életrend szerint él
napról napra.

56.

Annyit beszéltünk semmiről,
és annyi sört ittunk,
hogy nem is tudtuk,
mikor vagy hol szeltük át
az egész sivatagot.

57.

Az örök élet küldötte volt.
Lehelete mindenképp felforgatja
a természet rendjét,
s megszabadítja
a tenger rejtelseit.

58.

Ekkor láttam először,
de tudtam,
hogy ebben a határ menti városban
sose láttak együtt
ennyi gazdagságot.
Olyan ruhái vannak,
akár egy nőnek.
Fényűző ágya.
Saját zenekara.
S egy új,
számba nem vett
mondata.

59.

Aztán,
akár egy vízbefútt,
lefeküdt,
s belső hangján,
a szoba sötétjében,
teljes erővel
hívni kezdte.
Mintha kártyából olvasná.

60.

Ekkor megcsókolták
és lassú mozdulattal
megsimogatták egymást,
aztán nyugodt gyengédséggel
és titkolt boldogsággal
vetettek le magukról mindent.
Még a fáradságot is.

61.

Úgy emlékszem rá,
mintha tegnap lett volna.
Azt a dalt énekeltem,
amit akkortájt mindenki.
Így hát tudom,
most mit beszélek.

62.

Hogy nyíljon ki az ajtó anélkül,
hogy kinyílna,
hogy jöjjön be anélkül,
hogy bejönne,
hogy sose menjen el,
de ne is térjen vissza.

63.

Ülni és olvasni,
vagy elkalandozni messzire,
valakihez.
Élvezni,
milyen jó volt,
ugrálni, csapkodni. Feküdni.
Ne kelljen futni
délelőtt, délután.
Egypár napja
még én is így lődörögtem,
mint a hajnali köd,
hallása határán kívül.

64.

Vadidegen helyek,
melyekről tudjuk,
hogy először látjuk őket,
halványabban vagy világosabban,
mégis úgy tűnik, mintha
ezeken a helyeken jártunk volna,
mintha ezeket az élményeket
éltük volna át.

Mindent betöltő fényesség,
mint végtelen fénysugarak küllője,
melynek bárhol lehet a közepe,
de a küllők a végtelenbe nyúlnak,
nincs a körüknek kerülete.

65.

Egyszer egy vendégségben
valaki rám szállt,
már vagy egy órája beszélgettünk,
hogy közbeszólhasson.
Nincs arra időm,
hogy segítsek kisfiúkon,
akik fel akarnak nőni,
meg akarják találni.
Ha volna valami fontos
ezekben a feljegyzésekben.
Néha furcsa dolgok járnak
az eszemben:
nőtlen férfiak tucatjaira bukkanok,
akik majd elpusztulnak a vágytól,
hogy egyedülálló nőikkel
találkozhassanak,
csak éppen túl szegénylősek
a nyitányhoz.
Hátha kialakul valami.

66.

Miért kell ezeknek a komoly,
meglett nőknek
olyan vékonyan,
mint egy meleg, tiszta,
lepedős ágy,
bársonyos és nyers stb.
Végtelen örömök,
végtelen ígéretek
és nagy-nagy fenyegetés,
nagy-nagy bosszúállás.
Banális akkordok,
édeskés melódiák
a sablon négyszögös formájába zárva.
Álszent, triviális rezgésekkel.

67.

Mikor rájöttem erre,
már kész voltam.
Ha nem hagyja abba,
előbb-utóbb.
Bill Michen,
Alicia Nemarow.

68.

Hónapok óta
keresek egy lemezt,
de sehol sem tudom megtalálni.
Furcsa talán,
hogy lemezt akarok venni.
De megvenném.
Most, hogy a lemezt hallottam.

69.

Mert itt rejteznek az emlékek,
egy szürke lépcsőfordulóban,
egy még sötétebb padlásfeljáróban,
a gang rácsának
jellegzetes tekervényében,
a gangra táruló ablakban,
málló vakolatban.
És itt a gyerekes álmok,
a kamaszos ábrándok —
karácsonyfaörömben,
titkos leánytestben.
Ebből hozta érzékeny lényét,
itt volt maga is
hétpecsétes titok
és nyitott könyv.

70.

Szűk világ,
olykor szűkebb és homályosabb.

71.

Egytől egyig helytálló,
veszedelmes foglalkozás;
keserű emlékein kívül
kedves, bocsánatkérő mosoly.
Ő megpróbálta férfiasságát,
fizikai bátorságát,
és sehol sem rajta múltott,
hogy ez nem sikerült neki.
Holott éppen itt derül ki,
hogy őt valaha jegyezték
azon a nagy forgalmú tőzsdén,
mint a családi reggeli,
háziasszonyi teendők,
szokványos vendéglátás,
lefekvés előtti sakkozás.

Maga az érintés.

72.

Folyók hömpölyögnek,
zöld és megsárgult hínárok hullámoznak.
Mindez meglehetősen hosszan.
Rózsaszínű levél a vízen.
Kép őszi virágokkal.
Csendélet almákkal.

Sem elején.
Elején sem.

73.

A természet felülmúlhatatlan szépségéről,
földről és vízről,
gyümölcsökről és füvekről,
fából készült
és majdhogynem élő házfalokról,
századok bölcsességét őrző könyvekről,
egy csendes,
halk szavú öregemberről.
Ő a hős apja — az Apa,
miként a fű — Fű,
az eső — Eső.

74.

Egy, kettő,
három, négy, öt.
Hat lövés.
Kilőtte a tárat,
és valószínűleg eggyel kevesebben
fukkároznak errefelé mától kezdve.
Egyes
apró jelek elárulják,
hogyan nem más,
mint ikertestvére,
az istenség sújtó,
ítélő arca.

75.

A tájjal még bensőségebb kapcsolatba kerülve
észrevesz benne
rejtett jelzéseket,
a halál után folytatódó élet
jelképét
a holt folyóágban,
vagy a mindent túlélő rontás
képét
a folyó medrében keringő
óriásharcsában.
A tengerekből kilépett élet
visszatér egyszer a tengerekbe,
a még idejében képekre rajzott
emberiség szánná,
de késő,
hogyan az örökkévalóságból ezt választotta.

76.

Könnyen akartunk belépni
világába
és nyitottságába.
Nyilvánvaló.

Azonban nehéz.

77.

Költemény

a lángoló szerelemről,
a szerelem állhatatosságáról,
az együttes halálról.

A téma is,

meg a szüzse is örök.

Gyakran találkoztunk már vele
az irodalomban.

ÉLETRAJZI JEGYZET

Szombathy Bálint 1950-ben született Pacséron, iskoláit Szabadkán végezte. A hatvanas évek végén jelentkezett első verseivel, művészeti kísérleteivel. A szabadkai/újvidéki Bosch + Bosch csoport alapító tagja. Az új művészeti irányzatok képviselőjeként több kiállításon vett részt, nemzetközi antológiákban, gyűjteményekben szerepelt és néhány kísérleti kiadvány társszerzője volt. Munkásságának területei: szövegkutatások, projektumok, szemiológiai kutatások a vizuális művészet területén, grafikai formatervezés, stb.

EZ A KÖNYV A FORUM LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT
DOLGOZÓINAK ANYAGI HOZZÁJÁRULÁSÁVAL KÉSZÜLT

SZOMBATHY BÁLINT
SZERELMESEK ÉS MÁS IDEGENEK

Szerkesztő: Kovács-Ács Károly

Sorozatterv: Kapitány László

Műszaki szerkesztő: Illés Lajos

Korrektor: Horváth Harangozó Margit

Készült a Forum Lap- és Könyvkiadó Vállalat nyomdájában
Újvidék, 1976. szeptember 5-én

